

ДО ПИТАННЯ СТАНОВЛЕННЯ ЦІННІСНОЇ СФЕРИ У СТРУКТУРІ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ В КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Панчук Наталія Петрівна¹

¹ Кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології освіти, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, м. Кам'янець-Подільський (Україна)

ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0001-9090-6073>

UDC: 378.016:316.614

АНОТАЦІЯ

В статті розкривається актуальність дослідження психологічних особливостей ціннісної сфери як одного з центральних компонентів психологічної структури особистості, висвітлюються теоретичні та практичні аспекти становлення ціннісних орієнтацій у студентської молоді в процесі професійної підготовки.

Здійснено аналіз змістових характеристик життєвих та професійних ціннісних орієнтацій, висвітлено ієрархію основних ціннісних орієнтацій майбутніх вчителів у вищому закладі освіти, що суттєво впливає на успішність професійної підготовки студентів, зокрема, дає можливість покращення якісної підготовки майбутніх фахівців педагогічної галузі у вищому закладі освіти з використанням активних методів навчання.

Визначено важливість проблеми підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців педагогічної галузі, зокрема практичної підготовки, спрямованої на формування ціннісної сфери особистості фахівця, конкурентоспроможного на вітчизняному та європейському ринку праці.

Ключові слова: ціннісна сфера, цінності, ціннісні орієнтації, життєво-професійні цінності, професійно-педагогічна спрямованість.

Постановка проблеми в загальному вигляді.

Соціальні зміни в суспільстві викликають критичну оцінку досвіду попередніх поколінь, що, в свою чергу, сприяє формуванню нових уявлень про власне майбутнє професійне життя. Відбувається переоцінка загальнолюдських та професійних цінностей. Дослідження питань щодо того, як суспільні цінності перетворюються в особистісні є актуальним на даному етапі розвитку суспільних відносин. Формуючи особистість майбутнього фахівця, вищий освітній заклад ставить перед собою завдання: по-перше, озброїти майбутніх фахівців професійними знаннями, вміннями та навичками, по-друге, формувати мотиваційну сферу та специфічні професійні мотиви, запити, установки, ціннісні орієнтації. Становлення ціннісної сфери виступає одним з провідних компонентів, оскільки забезпечує успіх в майбутній професійній діяльності, конкурентоспроможність в сучасному суспільстві. Період навчання у виші припа-

дає на юнацький вік, характеризується ознайомленням з майбутньою професією, адаптацією до вузівських умов навчання та становленням особистості студента як професіонала. Кожен етап у розвитку суспільства зумовлює і перегляд набору базових життєвих цінностей. Низька заробітна плата вчителя, недооцінка його ролі в становленні нового, демократичного суспільства в Україні, зумовили і падіння престижності педагогічної професії, її цінності порівняно з минулим, чи з іншими більш розвиненими країнами. Звичайно, що нові соціальні умови відбиваються насамперед, у ціннісних орієнтирах молодого покоління, яке обирає професію, планує свій життєвий шлях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблема ціннісних орієнтацій досліджується І. Бехом (1998, 2003), Н. Бондар (1998), Л. Долинською, О. Стаховою (Л. Долинська & О. Стахова (2016), С. Ставицькою (2012), Т. Мазур (2012) тощо. Навчально-

Address for correspondence, e-mail: editpsychas@gmail.com
Copyright: © Nataliia Panchuk

This is an Open Access journal, all articles are distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International (CC BY-NC-SA 4.0) License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>), allowing third parties to copy and redistribute the material in any medium or format and to remix, transform, and build upon the material, provided the original work is properly cited and states its license.

© Nataliia Panchuk

професійна діяльність виступає важливим етапом життєво-професійного шляху та формування особистості. Соціальну адаптацію молоді визначають аспекти, серед яких найістотнішим виступає психологічний або соціальний вибір цінностей-цілей та шляхів їх реалізації. Ціннісні орієнтації в структурі особистості виступають своєрідним центром координації, що визначає поведінку і ставлення до соціального середовища. В зв'язку з цим, на сучасному етапі актуальним завданням виступає забезпечення формування певних особистісних структур, які дозволили би особистості максимально розкрити внутрішній потенціал.

Метою даної статті є теоретичний огляд наукових підходів та емпіричного дослідження проблеми ціннісної сфери у структурі особистості майбутніх фахівців, зокрема, життєвих та професійних цінностей; аналіз основних теоретико-методичних положень особистісно орієнтованого виховання І. Беха (1998, 2003), досліджень проблеми ціннісної сфери студентів на сучасному етапі розвитку українського суспільства та особливостей її становлення.

Методи проведеного дослідження та їх обґрунтування. Теоретичне дослідження здійснене з використанням методу аналізу літератури, загальнонаукових методів порівняння, систематизації, інтерпретації та опису ідей та фактів; методики «Життєво-професійні цінності особистості»; методу математичної статистики. Досліджуючи ціннісні орієнтації, ми модифікували методику «Життєва програма особистості» (Н. Бондар, 1998) відповідно до професії вчителя «Життєво-професійні цінності особистості» (Л. Долинська, & Н. Максимчук, 2008). Методика допомагає встановити життєві та професійні ціннісні орієнтації особистості студента вищого освітнього закладу, виявити їх особливості. Кожен респондент обирає 10 ціннісних орієнтацій з переліку, як найбільш значимих особисто для нього. Зі змістом життєво-професійних ціннісних орієнтацій можна ознайомитись в таблиці 1 (див. Табл.1). Методика на достатньому рівні відповідає вимогам контент-валідності. Виконання завдання не викликає труднощів, інструкція зрозуміла. Це свідчить про те, що дана методика відповідає вимогам довірчої валідності, а також конструктивної валідності (дає можливість диференціювати досліджуваних за віком). Змістова сто-

рона ієрархічної структури ціннісних орієнтацій сучасних студентів визначалася за величиною рангу, отриманого тією чи іншою цінністю, який показує значущість конкретної ціннісної орієнтації. Очевидно, що ті цінності, які потрапили в верхню частину цієї структури, визначають провідну орієнтацію індивіда на ту чи іншу цінність. Це дає змогу змістовно охарактеризувати спрямованість особистості. Цінності, розміщені в нижній частині ієрархії, також характеризують спрямованість особистості, оскільки вказують незначущість наявних в них цілей і засобів для даної людини. Цінності, що згрупувалися в середині ієрархічної структури, малоінформативні для визначення загальної спрямованості особистості. Для них характерна тенденція до зміни свого рангового місця залежно від умов життя і діяльності індивіда, тобто вони можуть бути об'єктом виховних дій в процесі навчання

Виклад основного матеріалу. Юнацький вік є початком свідомого визначення ціннісних орієнтацій та смислу життя, формування уявлень про життєву перспективу, майбутнє професійне самовизначення, життєві ідеали. Смесложиттєві роздуми в юнацькому віці завжди спрямовані у майбутнє, на пізнання життєвого призначення і реалізуються у системі конкретних життєвих планів. Ціннісні орієнтації виступають як результат саморозвитку особистості, структурування відносно зовнішньої діяльності процесу реалізації і процесу розгортання особистісних цінностей і смислів. Оскільки ціннісні орієнтації знаходяться в основі вибору життєвих цілей людини, то їх знання допомагає з'ясувати причини її вчинків і дій. Вступ до навчального закладу змінює соціальний статус юнака, соціальні функції, ролі, види діяльності, посилює соціальний розвиток особистості, включення її в різні сфери суспільних відносин і майбутньої діяльності, що потребує мобілізації внутрішніх ресурсів, вроджених задатків індивіда та призводить до переоцінки багатьох цінностей. І. Бех (1998: 21) підкреслює, що особистісний ріст залежить від того, наскільки певна особистість «поєднується з загальноприйнятою системою духовних цінностей, якою мірою укріплюється її духовна свідомість. Остання виступає у якості тієї внутрішньої інстанції, в якій здійснюється згадане єднання, як процес набуття смис-

лу соціальних вимог». Суб'єкт з розвиненою ціннісною системою є «дійовим носієм моральних норм, на якого можна покластися іншій людині при розв'язанні власних духовно-практичних проблем, оскільки він знає, що є загальнозначущим, усталеним, вічним, а що марнотратним» (І. Бех, 1998: 20).

Цінності можна вважати вузловим моментом професійної реалізації особистості, оскільки саме вони детермінують загальне ставлення особистості до професійних цілей, завдань та вимог, можливість її професійної самореалізації. Більш того, чітке визначення професійної спрямованості обумовлює ідентифікацію особистості з професійними завданнями, цілями і вимогами та, відповідно, формування у неї системи цінностей, в якій професія займає пріоритетне місце.

Ціннісні орієнтації особистості майбутнього вчителя - це такі соціальні цінності, які виступають для педагога в якості стратегічних цілей його діяльності, посідають визначальний щабель у мотиваційно-регулятивній системі поведінки та професійної діяльності і впливають на зміст і спрямованість його потреб, мотивів і інтересів.

Система особистісних цінностей, в якій вкорінені цілі і наміри особистості, виконує функцію організації життєдіяльності особистості. «І що важливо, – наголошує І.Бех (1998: 17), – така особистість активно використовує їх для вирішення не побутових, а, насамперед, смисложиттєвих проблем, які виражаються для кожної людини в системі «вічних питань» людського існування. Ієрархія особистісних цінностей і смислів не дозволяє особистості, з одного боку, розчинитись в емпіричному бутті, втратити дійсні сутнісні потенції, оскільки розвинені особистісні цінності становлять основу внутрішнього світу особистості, виявляючись виразником стабільного, інваріантного, з другого, – дає можливість існувати і діяти вільно, тобто свідомо, цілеспрямовано, виходячи з самої себе».

Кожна мета, яку ставить перед собою людина і відповідна поведінка, перш ніж реалізуватись, співвідноситься з системою її особистісних цінностей. І. Бех (2003: 95) під поняттям «особистісні цінності» розуміє факт включення суб'єкта у соціальні зв'язки та відношення; освоєння конкретними індивідами суспільних цінностей, а значить, у ньому відображається значу-

щість чи, можливо, рівень значущості, особистісний смисл для людини певних об'єктів, подій, предметів, явищ тощо. Саме особистісні цінності у подальшому виступають унормованими утвореннями як приписи чи заборони, котрі задають очікувану, належну, необхідну чи бажану поведінку, або існують у вигляді ідеалу, зразка для наслідування.

Важливим ми вважаємо положення про те, що ціннісна система, укорінюючись в структурі самосвідомості, виступає як її необхідна установка - морально значуща і відповідально активна. «Вона і є єдиною соціокультурною основою перетворення внутрішніх особливостей особистості у дійсність здійснюваних нею вчинків і духовно-моральної поведінки в цілому» (І. Бех, 1998: 20).

Важливим для нас було положення про те, що, особистісно орієнтоване виховання надає можливість вихованцеві краще функціонувати як особистості. Такого результату можна добитися в результаті того, що і викладач, і студент працюють в єдиному емоційно-чуттєвому діапазоні, який запобігає психологічному напруженню як результату переживання небезпеки від недікатного втручання викладача у юнацький світ. Студент має щоразу відчувати, що зустріч з викладачем відкриває для нього нові можливості як щодо емоційних вражень, так і щодо спілкування та вільної поведінки.

Дослідження проводилось на базі Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. В експериментальному дослідженні приймали участь студенти другого курсу історичного факультету, факультету фізичної культури та факультету української філології та журналістики у кількості 126 осіб.

В процесі контент-аналізу нами отримано наступні результати (див. Табл.1).

Як бачимо з таблиці 1, найвищі рангові показники (за кількісними виборами) отримали такі ціннісні орієнтації:

- ⇒ здоров'я (84.1%) – 1 ранг,
- ⇒ матеріально забезпечене життя (50.8%) – 2 ранг,
- ⇒ наявність хороших та вірних друзів (46.0%) – 3 ранг,
- ⇒ пізнання (можливість розширення свого кругозору)

Життєво-професійні цінності особистості

№ з/п	Життєво-професійні цінності	Показники		ранг
		кількісний	якісний (%)	
1	Активне діяльне життя	36	28.6	9
2	Життєва мудрість	44	34.9	7
3	Здоров'я	106	84.1	1
4	Цікава робота	42	33.3	8
5	Володіння методикою викладання	24	19.0	12
6	Навчання в педвузі	4	3.2	21
7	Матеріально забезпечене життя	64	50.8	2
8	Наявність хороших та вірних друзів	58	46.0	3
9	Хороша атмосфера на роботі	30	23.8	10
10	Суспільне визнання (повага оточуючих, колективу, колег)	48	38.1	6
11	Пізнання (можливість розширення свого кругозору, освіти, загальної культури, інтелектуальний розвиток)	56	44.4	4
12	Братерство, рівні можливості для всіх, справедливість	8	6.3	20
13	Самостійність як незалежність у судженнях і оцінках	20	15.9	14
14	Свобода як незалежність у вчинках та діях	30	23.8	10
15	Щасливе сімейне життя (у батьківській родині)	50	39.7	5
16	Творчість (можливість творчої діяльності)	26	20.6	11
17	Впевненість в собі (свобода від внутрішніх протиріч, сумнівів)	56	44.4	4
18	Розваги (життя повне задоволення, розваг, приємне проведення часу)	14	11.1	17
19	Спілкування з колегами, учнями, батьками учнів	2	1.6	22
20	Відчуття безпеки, захищеності	16	12.7	16
21	Виховання дітей	18	14.3	15
22	Вдячність батьків за учнів	4	3.2	21
23	Боротьба з труднощами (подолання труднощів)	10	7.9	19
24	Спілкування з однодумцями	8	6.3	20
25	Любов до другої людини, секс	30	23.8	10
26	Можливість бути самим собою, не кривити душою	26	20.6	11
27	Любов до дітей	18	14.3	15
28	Бажання залишити своєю роботою слід на землі	12	9.5	18
29	Розуміння інших, любов до інших	16	12.7	16
30	Реалізація та розвиток своїх здібностей	24	19.0	12
31	Допомога дітям, батькам, чуйність	14	11.1	17
32	Вміння розуміти дитину	20	15.9	14
33	Пошук нових методів та засобів професійного зростання	8	6.3	20
34	Почуття власної гідності	20	15.9	14
35	Гарний зовнішній вигляд, охайність	22	17.5	13
36	Майбутнє сімейне життя (окремо від батьків)	42	33.3	8

ру, освіти, загальної культури, інтелектуальний розвиток) (44.4%); впевненість в собі (свобода від внутрішніх протиріч, сумнівів) (44.4%) – 4 ранг,

- ⇒ щасливе сімейне життя (у батьківській родині) (39.7%) – 5 ранг,
- ⇒ суспільне визнання (повага оточуючих, колективу, колег) (38.1) – 6 ранг,
- ⇒ життєва мудрість (34.9%) – 7 ранг,
- ⇒ цікава робота (33.3%); майбутнє сімейне життя (окремо від батьків) (33.3%) – 8 ранг,
- ⇒ активне діяльне життя (28.6%) – 9 ранг,
- ⇒ хороша атмосфера на роботі (23.8%); свобода як

незалежність у вчинках та діях (23.8%); любов до другої людини, секс (23.8%) – 10 ранг.

Найнижчі рангові показники (за кількісними виборами) отримали наступні ціннісні орієнтації:

- бажання залишити своєю роботою слід на землі (9.5%) – 18 ранг;
- боротьба з труднощами (подолання труднощів) (7.9%) – 19 ранг;
- братерство, рівні можливості для всіх, справедливість (6.3%); спілкування з однодумцями (6.3%); пошук нових методів та засобів професійного зростання (6.3%) – 20 ранг,
- навчання в педвузі (3.2%); вдячність батьків за

учнів (3.2%) – 21 ранг,

- спілкування з колегами, учнями, батьками учнів (1.6%) – 22 ранг.

На жаль, такі професійні ціннісні орієнтації, як «пошук нових методів та засобів професійного зростання» (6.3%), «навчання в педвузі» (3.2%); «вдячність батьків за учнів» (3.2%), «спілкування з колегами, учнями, батьками учнів» (1.6%) отримали найменшу кількість виборів.

Дані результати дослідження доводять, що на другому курсі навчання у навчально-виховному процесі вищого закладу освіти потрібно працювати над розвитком професійно-педагогічної спрямованості майбутнього вчителя, оскільки рівень цієї спрямованості, як бачимо, невисокий.

Розглянемо детальніше ієрархію ціннісних орієнтацій (див. Табл.2).

ноюємо тим, що навчання у вищому освітньому закладі у переважної частини студентства платне. І оволодіння освітою безпосередньо пов'язане з наявністю коштів, оскільки в умовах суспільно-економічного становища в країні – це є одним з важливих чинників, які забезпечують можливість оволодіння майбутньою професією. Тобто наявність грошей виступає для молоді не стільки як цілі, скільки як засоби реалізації головних життєвих планів – отримання цікавої роботи.

Цінність «наявність хороших та вірних друзів» свідчить про те, що для респондентів важливими на даному етапі життя виступають друзі, їхня підтримка. Це важливо, оскільки в умовах переходу на дистанційне навчання студенти не мають можливості вільно спілкуватися з друзями, однокурсниками безпосередньо. Спілкування обмежене і відбувається завдяки Google meet та наявності доступу WI-FI, Інтернету тощо. Сту-

Таблиця 2.

Ієрархія ціннісних орієнтацій

№ з/п	Життєво-професійні цінності	Показники	
		кількісний	якісний (%)
1.	Здоров'я	106	84.1
2.	Матеріально забезпечене життя	64	50.8
3.	Наявність хороших та вірних друзів	58	46.0
4.	Пізнання (можливість розширення свого кругозору, освіти, загальної культури, інтелектуальний розвиток)	56	44.4
	Впевненість в собі (свобода від внутрішніх протиріч, сумнівів)	56	44.4
5.	Щасливе сімейне життя (у батьківській родині)	50	39.7
6.	Суспільне визнання (повага оточуючих, колективу, колег)	48	38.1
7.	Життєва мудрість	44	34.9
8.	Цікава робота	42	33.3
	Майбутнє сімейне життя (окремо від батьків).	42	33.3
9.	Активне діяльне життя	36	28.6
10.	Хороша атмосфера на роботі	30	23.8
	Свобода як незалежність у вчинках та діях	30	23.8
	Любов до другої людини, секс	30	23.8

Як бачимо з таблиці 2, очолюють ієрархію наступні ціннісні орієнтації: загальнолюдські – здоров'я (84.1%), матеріальні – матеріально забезпечене життя (50.8%), особистісні – наявність хороших та вірних друзів (46.0%).

Ми пояснюємо це тим, що в сучасних умовах поширення коронавірусної хвороби (COVID - 19) студенти усвідомили пріоритетну важливість «здоров'я», як найвищої цінності для себе, своїх рідних, людства загалом.

Вибір «матеріально забезпечене життя» пояс-

денти переконалися в тому, що жодне спілкування в мережі не може замінити емоційну змістовність та насиченість безпосереднього спілкування з друзями наживо.

В нижній частині ієрархії знаходяться такі ціннісні орієнтації: професійні – цікава робота (33.3%), хороша атмосфера на роботі (23.8%); особистісні – майбутнє сімейне життя (окремо від батьків) (33.3%), активне діяльне життя (28.6%); свобода як незалежність у вчинках та діях (23.8%); любов до другої людини, секс (23.8%).

Таким чином, в ході експериментального дослідження на підставі детального аналізу результатів було виявлено ціннісні орієнтації, які переважають в структурі особистості студента. До ієрархії за кількісними показниками, ввійшли як життєві, так і професійні ціннісні орієнтації. Однак, в процесі контент-аналізу відповідей респондентів, ми констатували наявність переважаючої орієнтації на життєві. Встановлено, що ціннісні орієнтації є одним із важливих компонентів, який сприяє оволодінню обраною професією.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Загалом можна зробити висновок, що основними цінностями майбутніх вчителів виступають цінності особистого характеру (здоров'я, щасливе сімейне життя, наявність вірних друзів, кохання), матеріальні (матеріально забезпечене життя), професійні (цікава робота). Аналіз даних показав, що очолюють ієрархію загальнолюдські ціннісні орієнтації. Наявність в ієрархії професійних цінностей свідчить про професійно-педагогічну спрямованість особистості майбутнього вчителя.

Ми прийшли до висновку, що у другокурсників цінності мають переважно загальнолюдський ідеалізований характер. Одночасно, аналіз їх змісту свідчить про те, що вони у частини студентів не завжди пов'язані з педагогічною професією безпосередньо. Саме ціннісні орієнтації виступають виразником свідомого ставлення особистості до вибору професії вчителя. Відповіді, що ми отримали в процесі дослідження, є свідченням тих ціннісних орієнтацій, які переважають в структурі особистості майбутнього педагога. Їх вплив на професійно-педагогічну спрямованість особистості опосередковується через систему мотивів, прагнень, переконань, які впливають на навчально-пізнавальну діяльність студентів. Важливим моментом виступає вироблення внутрішньої позиції майбутнього спеціаліста, ієрархії цінностей, надання професійної спрямованості життєвим прагненням і мотивам поведінки студента.

В практиці виховної роботи зі студентами часто ігноруються професійні вимоги до їх життєвих позицій. А тому слід мати на увазі, що вимоги до професійно-значущих цінностей, їх формування є важливим моментом у становленні ціннісної сфери юнака, формуванні стійких життєвих поглядів та професійних переконань.

За результатами проведеного дослідження ми прийшли до висновку, що студенти надають пріоритет загальнолюдським, особистим та професійним ціннісним орієнтаціям.

Оскільки в ієрархії переважають загальнолюдські та особистісні ціннісні орієнтації над професійними, а також багато професійних ціннісних орієнтацій отримала низькі ранги за кількістю виборів, то постає необхідність у навчально-виховному процесі вищого освітнього закладу роботи розвитку та підвищення професійно-педагогічної спрямованості майбутнього вчителя. Зокрема, постає необхідність використання активних методів навчання та розробки системи способів оволодіння цінностями вчительської професії, метою якої буде розширення змісту педагогічних цінностей, осмислення проблемних ситуацій, боротьби мотивів, переоцінки цінностей та використання їх в конкретних реальних ситуаціях.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо в напрямку аналізу теоретичних і практичних питань, що стосуються психологічної проблеми побудови ціннісно-змістовної сфери, виявлення і аналізу життєвих цінностей особистості. Зокрема, вимагають розробки питання вивчення динаміки мотиваційно-ціннісних структур, адекватних новій ситуації, що склалася, а також вивчення мотиваційно-ціннісних станів і процесу формування громадянської самосвідомості. І хоча майбутні вчителі розуміють важливість для себе моральних ціннісних орієнтацій, проте смисл роботи вчителя та професійну мету вони недостатньо співвіднесли з моральними та духовними ціннісними орієнтаціями. Тому ми вважаємо, що слід допомогти студентській молоді визначитись, які професійні ціннісні орієнтації є важливими в роботі вчителя та розширити їх уявлення про зміст основних професійних ціннісних орієнтацій.

References :

- Bekh, I.D. (1998). *Osobystisno zorientovane vykhovannia*. Kyiv: IZMN. 204 s. [in Ukrainian]
- Bekh, I.D. (2003) *Vykhovannia osobystosti: U 2 kn. Kn. 1: Osobystisno orientovanyi pidkhid: teoretyko-tehnolohichni zasady*. Kyiv : Lybid. 280.
- Bondar, N.Ie. (1998). *Formuvannia osobystisnoi reprezentatsii v yunatskomu vitsi : Dys. ... kand. psykol. nauk. 19.00.07. vik.*

- ta ped. psychol. Kyiv. 207 s. [in Ukrainian]
- Dolynska, L.V., & Maksymchuk, N.P. (2008). Psykholohiia tsinnisnykh orientatsii maibutnoho vchytelia. Kamianets-Podilskyi : FOP Sysyn O.V., 124 s. [in Ukrainian]
- Dolynska, L.V., & Stakhova, O.O. (2016). Tsinnisni orientatsii yak psykholohichniy mekhanizm rozvytku profesiinoi samosvidomosti maibutnoho vchytelia pochatkovykh klasiv. Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova: zbirnyk naukovykh prats (Vyp. 3 (48), Serii 12: Psykholohichni nauky, s.224-231). Kyiv: Vyd-vo NPU im. M. P. Drahomanova [in Ukrainian]
- Mazur, T.V. (2012). Osoblyvosti tsinnisno-smyslovoho napovnennia subiektyvnoho blahopoluchchia osobystosti sotsialnoho pratsivnyka. Problemy sotsialnoi roboty: filosofii, psykholohiia, sotsiolohiia, 1, s. 65-72 [in Ukrainian]
- Stavytska, S.O. (2012). Samoostinka realizatsii zhyttievkykh tsilei osobystosti u protsesi rozvytku samosvidomosti. Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova: zbirnyk naukovykh prats (Vyp. 37, Serii 12: Psykholohichni nauky, s.14-20. Kyiv: Vyd-vo NPU im. M. P. Drahomanova [in Ukrainian]

Nataliia Panchuk

PhD in Psychology, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Educational Psychology, Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University, Kamianets-Podilskyi (Ukraine)

ON THE ISSUE OF FORMATION OF THE VALUE SPHERE IN THE STRUCTURE OF THE PERSONAL TEACHER'S PERSONALITY IN THE CONTEXT OF PROFESSIONAL TRAINING

ABSTRACT

The study of the problem of the value sphere of the student's personality in a higher educational institution based on the basic conceptual foundations of Ukrainian psychology scholars in the study of general and professional disciplines of professional training with the aim of becoming personal and professional value orientations for each student, in particular, increasing interest in knowledge in the process of educational-professional activities, with the purpose of development of creative thinking, acquisition of professional-personal competences, practical skills that will facilitate the increasing - future specialists teaching professional direction priority, spiritual and moral values, which is one of the main objectives of the institution of higher education in today's society.

Using of scientific and scientific-methodical publications, methods of psychological and pedagogical re-

searches and methodical materials and practical experience of experts of age and pedagogical psychology and department of Psychology of education of the faculty of Correctional and Social Pedagogy and Psychology of the Kamianets-Podolsky National University named after Ivan Ohienko have been used.

The article substantiates the importance of the problem of improving the quality of the professional training of future specialists in the pedagogical industry with the use of active teaching methods, specific pedagogical situations in the study of professional disciplines, in particular, practical training aimed at the formation of a personality of a specialist who would be competitive on the domestic and European labor markets.

The article substantiates the importance of the problem of quality improvement. To improve the organization of the educational process, acquiring practical skills close to the educational process, forming professional and personal competences for a future specialist in the pedagogical direction, it is advisable to pay attention to the problem of practical training through the introduction into higher education of the higher education an educational institution of active teaching methods, which is one of the main ways for acquiring the practical skills and skills necessary for the formation of a person professional specialist, competitive on the domestic and European labor market with the purpose of the possibility to search for solved pedagogical tasks, increase of professional knowledge, acceptance of original and creative decisions in the conditions of future pedagogical activity.

Key words: value sphere, values, value orientations, life-professional values, professional-pedagogical orientation.

Панчук Наталія Петрівна

Кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, г. Кам'янець-Подільський (Україна)

К ВОПРОСУ СТАНОВЛЕНИЯ ЦЕННОСТНОЙ СФЕРЫ В СТРУКТУРЕ ЛИЧНОСТИ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ В КОНТЕКСТЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ

АННОТАЦИЯ

Рассматривается исследование проблемы ценностной сферы личности студента в высшем учебном заведении, построенном на основных концептуальных основах ученых украинской психологии при изучении общих и специальных дисциплин профессиональной подготовки с целью становления у каждого студента личностных и профессиональных ценностных ориентаций, в частности рост интереса к знаниям в процессе учебно-профессиональной деятельности, с целью развития творческого мышления, приобретение профессионально-личностных компетенций, практических навыков, что будет способствовать становлению у будущих специалистов педагогического направления приоритетных профессиональных, духовных и нравственных ценностных ориентаций, что является одной из основных задач высшего образовательного учебного заведения в условиях современного общества.

Методы. Используются публикации научных и научно-методических изданий, методы психолого-педагогических исследований, методические материалы и практический опыт специалистов возрастной и педагогической психологии, кафедры психологии образования факультета коррекционной и социальной педагогики и психологии Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Результаты. В статье обоснована важность проблемы повышения качества профессиональной подготовки будущих специалистов педагогической отрасли с использованием активных методов обучения, конкретных педагогических ситуаций при изучении специальных дисциплин, в частности практической подготовки направленной на формирование личности специалиста, который был бы конкурентоспособным на отечественном и европейском рынке труда.

Перспективы. Для улучшения организации

учебного процесса, приобретения практических навыков, приближенных к условиям образовательного процесса, формирования профессионально-личностных компетенций у будущего специалиста педагогического направления, целесообразно обратить важное внимание на проблему практической подготовки через внедрение в учебно-воспитательный процесс высшего учебного заведения активных методов обучения, что является одним из основных стержней для приобретения практических умений и навыков, необходимых для формирования личности специалиста, конкурентоспособного на отечественном и европейском рынке труда с целью возможности самостоятельного поиска решения поставленных педагогических задач, расширения профессиональных знаний, принятия оригинальных и творческих решений в условиях будущей педагогической деятельности.

Ключевые слова: ценностная сфера, ценности, ценностные ориентации, жизненно профессиональные ценности, профессионально-педагогическая направленность.

How to cite (як цитувати):

Panchuk, N. (2021). ON THE ISSUE OF FORMATION OF THE VALUE SPHERE IN THE STRUCTURE OF THE PERSONAL TEACHER'S PERSONALITY IN THE CONTEXT OF PROFESSIONAL TRAINING. PSYCHOLOGICAL JOURNAL, 7 (6), 49-56. <https://doi.org/10.31108/1.2021.7.6.5>

Дата отримання статті: 15.05.2021

Дата рекомендації до друку: 19.06.2021

Дата оприлюднення: 30.06.2021